

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Για την ενημέρωση των υποψηφίων συγγραφέων εγχειριδίων Γλώσσας και Μαθηματικών, κοινοποιούμε απάντηση σε σχετικό ερωτηματολόγιο που μας είχαν υποβάλει οι εκδόσεις «Μεταίχμιο»

Αγία Παρασκευή, 26-6-03

ΠΡΟΣ
Τις Εκδόσεις «Μεταίχμιο»

Θέματα: «Βιβλία Γλώσσας Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού», «Μαθηματικά Α΄, Β΄ Δημοτικού»

Αναφορικά με τα ερωτήματα του θέματος, τα οποία μας θέσατε με την υπ. αρ. 3773/20-6-2003 επιστολή σας, διευκρινίζουμε τα ακόλουθα, αντιστοίχως.

Ως προς τα βιβλία Γλώσσας Δημοτικού:

Ερώτημα 1

1. Θα θέλαμε να μας διευκρινίσετε αν το δείγμα του βιβλίου Γλώσσας, το αντίστοιχο κεφάλαιο του Φύλλου Οδηγιών για το δάσκαλο καθώς και οι αντίστοιχες ασκήσεις στο Τετράδιο του μαθητή θα εκτείνονται σε 20-30 σελίδες συνολικά ή πρέπει να γραφούν 20-30 σελίδες για το βιβλίο της Γλώσσας και επιπλέον σελίδες (των οποίων δεν ορίζεται ο αριθμός) για το φύλλο Οδηγιών και το Τετράδιο του μαθητή αντίστοιχα;

Επιπλέον, είναι δυνατό τα κείμενα να συνδυαστούν με εικονογράφηση η οποία θα περιλαμβάνει για παράδειγμα σκαναρισμένες φωτογραφίες που απεικονίζουν αυθεντικά κείμενα ή έργα τέχνης που σχετίζονται με το θέμα;

Απάντηση στο 1^ο ερώτημα

Το δείγμα για το βιβλίο του μαθητή πρέπει να καλύπτει 20-30 σελίδες, ενώ οι επιπλέον σελίδες που θα αντιστοιχούν στο Τετράδιο Εργασιών και στο Φύλλο Οδηγιών θα πρέπει να έχουν έκταση σύμμετρη με το συνολικό περιεχόμενο του Τετραδίου και του φύλλου οδηγίων αντιστοίχως.

Ως προς την εικονογράφηση των κειμένων, είναι αναγκαίο να προσδιορίζεται το περιεχόμενο της πρωτότυπης σκίτσογράφησης και η εικονογράφηση σε κενά πλαίσια που θα δείχνουν το μέγεθος της εικόνας.

Ερώτημα 2

2. Ορίζεται ότι το δείγμα πρέπει να τεθεί ως κεφάλαιο στον πίνακα περιεχομένων. **Πώς νοείται αυτός ο πίνακας, εφόσον για να γίνει θα πρέπει να έχουν σχεδιαστεί όλα τα κεφάλαια, να έχουν δοθεί ακριβείς τίτλοι και να έχει καθοριστεί η ακριβής τους έκταση, γεγονός που εκκρεμεί;** Μήπως εννοείται ότι πρέπει να προσδιοριστεί απλώς η θέση του κεφαλαίου και το περιεχόμενό του σε σχέση με αυτά που συνολικά περιλαμβάνονται στην ύλη της Γλώσσας; Δώστε μας, σας παρακαλούμε, ένα παράδειγμα και ενημερώστε μας επιπλέον αν αυτός ο πίνακας περιεχομένων θα είναι οριστικός.

Απάντηση στο 2^ο ερώτημα

Η απάντηση προκύπτει από το ίδιο το κείμενο των «Δειγμάτων γραφής» (σελ. 7-9)

Ερώτημα 3

3. Στο ερώτημα αυτό παραπέμπουμε στις συγκεκριμένες σελίδες των «Συμπληρωματικών προδιαγραφών για το Δημοτικό» που αφορούν το μάθημα της Γλώσσας στην Α΄ και στη Β΄ τάξη Δημοτικού:

- (1) Στη σελίδα 34 αναφέρεται ότι το βιβλίο της Α΄ τάξης χωρίζεται σε δύο τεύχη. Στη συνέχεια όμως, μετά την προτεινόμενη γραμματοσειρά, αναφέρεται α΄ τεύχος, β΄ τεύχος και γ΄ τεύχος. Πρόκειται τελικά για δύο ή τρία τεύχη;
- (2) Στην ίδια σελίδα δίνονται συγκεκριμένες γραμματοσειρές και μεγέθη γραμμάτων. Αυτά θα ισχύουν ακόμα και στην περίπτωση που οι συγγραφείς παραθέσουν αυθεντικά κείμενα, π.χ. επιγραφές καταστημάτων, εφημερίδες, αγγελίες, προσκλήσεις, αφίσες κ.λπ., ή θα πρέπει να τηρηθούν οι προδιαγραφές της δικής τους μορφής;
- (3) Στη σελίδα 35 δεν είναι σαφές ποιας έκτασης θα είναι οι οδηγίες που απευθύνονται στο μαθητή και αφορούν τον τρόπο χρήσης του βιβλίου από αυτόν. Ειδικά για την Α΄ τάξη μπορούν να έχουν μορφή παιχνιδιού που να στηρίζεται κυρίως στην εικόνα;
- (4) Στη σελίδα 36 αναφέρεται το εξής: «Περιέχει τα στοιχεία που υποτίθεται ότι δεν είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει ο δάσκαλος...» Θα θέλαμε να διευκρινιστεί τι είδους στοιχεία εννοούνται, θεωρίες για τη διδακτική της Γλώσσας, την προσέγγιση κ.ά.
- (5) Στην ίδια σελίδα αναφέρεται ότι: «...Για το σκοπό αυτό παρέχονται οι αναγκαίες οδηγίες». **Εκτός από θεωρητικές οδηγίες μήπως μπορούν να περιέχονται και παραδείγματα;**
- (6) Επίσης, στη ίδια σελίδα αναφέρεται ότι: «Παραπέμπει το δάσκαλο σε σχετική βιβλιογραφία...» Μεγάλο μέρος της βιβλιογραφίας είναι ξενόγλωσσο και πολλοί από τους εκπαιδευτικούς δεν γνωρίζουν επαρκώς άλλες γλώσσες. Παρ' όλα αυτά θα αναφέρεται και η

ξενόγλωσση βιβλιογραφία; **Μήπως σε πολύ σημαντικές περιπτώσεις είναι καλό να γίνεται μία σύντομη περίληψη της προσέγγισης που περιέχεται σε κάποιο/α ξενόγλωσσο/α βιβλίο/α ή άρθρο/α;**

- (7) Στην ίδια σελίδα, τέλος, αναφέρεται ότι στο τέλος κάθε ενότητας θα γίνεται παραπομπή στο Ανθολόγιο. Εφόσον κάθε υποψήφιος συγγραφέας μπορεί να υποβάλει πρόταση μόνο για δύο αντικείμενα, **πώς θα μπορεί η συγγραφική ομάδα να παραπέμπει στο Ανθολόγιο, αφού η συγγραφή του θα γίνεται παράλληλα;**
- (8) Κάτι ανάλογο παρατηρούμε στη σελίδα 40 των Συμπληρωματικών Προδιαγραφών. Στη σελίδα αυτή αναφέρεται ότι σε ό,τι αφορά το λεξιλόγιο προτείνεται παραπομπή σε βιβλία. Θα θέλαμε να μας διευκρινίσετε για τι είδους βιβλία πρόκειται, δεδομένου ότι η παραπομπή στα σχολικά θα είναι αδύνατη, μια και αυτά θα συγγράφονται παράλληλα.
- (9) Στη σελίδα 39 αναφέρεται ότι «Δεν παρέχονται έτοιμοι τίτλοι θεμάτων παραγωγής λόγου». **Μπορούν όμως στο βιβλίο του Δασκάλου να γίνουν προτάσεις για θεματικές και μορφές λόγου, διαδραστικές δραστηριότητες;** Το ζήτημα είναι σημαντικό, αν αναλογιστεί κανείς ότι η τρέχουσα σχολική πρακτική παραγνωρίζει διάφορες μορφές λόγου και κυρίως την προφορική έκφραση, δίνοντας έμφαση σε ορισμένες μόνο μορφές του αναφορικού λόγου. Επιπλέον, στο πλαίσιο της συμμετοχής του παιδιού στην εξέλιξη της διαπραγμάτευσης ενός θέματος, μπορεί **να προτείνονται στα παιδιά –στο βιβλίο και στο τετράδιο- διάφορα θέματα προς συζήτηση, έρευνα σε μορφή παιχνιδιού, που όμως σε καμιά περίπτωση δεν θα θυμίζουν το «σκέφτομαι και γράφω»;**
- (10) Στη σελίδα 40 παρατηρούμε ότι σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο δίνονται συγκεκριμένες οδηγίες πως οι σύντομες εργασίες θα περιέχονται στο δεξιό άνω μισό του δισέλιδου. **Το υπόλοιπο κάτω δεξιό μέρος της σελίδας τι θα περιέχει;**

Απάντηση στο 3^ο ερώτημα

- 3.1. Πρόκειται για δύο (2) τεύχη. Σας ευχαριστούμε για την επισήμανση του τυπογραφικού λάθους.
- 3.2. Εξυπακούεται ότι οι οριζόμενες γραμματοσειρές και τα μεγέθη γραμμάτων δεν ισχύουν για τα «αυθεντικά κείμενα» (επιγραφές, αφίσες, λογότυπους κτλ).
- 3.3. Οι οδηγίες μπορούν να έχουν μορφή παιχνιδιού που να στηρίζεται στην εικόνα.
- 3.4. Η απάντηση περιέχεται στις δύο πρώτες σειρές της σελίδας 36. Η προσέγγιση να παρέχεται συνοπτικά, εφόσον αναπτύσσεται μέσα στο

ΑΠΣ. Μπορεί να διευκρινίζεται στο Φύλλο Οδηγιών (Βιβλίο του Δασκάλου) με όποιον τρόπο κρίνει σκόπιμο ο συγγραφέας. Η μέθοδος εφαρμογής να αναπτύσσεται επαρκώς, εφόσον αποτελεί πρόταση των συγγραφέων.

- 3.5. Εξυπακούεται ότι ο συγγραφέας μπορεί να οργανώσει τις οδηγίες με τον πιο αποτελεσματικό κατά την κρίση του τρόπο, χρησιμοποιώντας βεβαίως και παραδείγματα, όποτε το κρίνει σκόπιμο.
- 3.6. Σκοπός της παραπομπής στη βιβλιογραφία είναι η συστηματική ενημέρωση του δασκάλου με προσιτά και εύληπτα επιστημονικά κείμενα. Εξυπακούεται, λοιπόν, ότι πρέπει να προτιμάται η ελληνόγλωσση βιβλιογραφία, εφόσον ανταποκρίνεται στην πιο πάνω προϋπόθεση. Παρ' όλα αυτά, μπορεί να περιέχεται και ξένη, σε περιορισμένο βαθμό, για τους δασκάλους που παρακολουθούν την ξένη βιβλιογραφία. Σύντομη παρουσίαση του περιεχομένου κειμένων ξένης βιβλιογραφίας δεν αποκλείεται.
- 3.7. Η αντικειμενική αυτή δυσκολία αφορά κυρίως στο επόμενο στάδιο της συγγραφής των επιλεγμένων βιβλίων. Θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με συνεργασία κάθε συγγραφικής ομάδας με τις αντίστοιχες των εγχειριδίων της προηγούμενης και της επόμενης τάξης αφενός και του Ανθολογίου αφετέρου, με συνεχή αλληλοενημέρωση.
- 3.8. Μπορεί επίσης να γίνει γενική παραπομπή σε σχολικά βιβλία άλλων μαθημάτων, το καθένα από τα οποία περιέχει κάποιο θεματικό λεξιλόγιο (π.χ. το λεξιλόγιο της Φυσικής). Μπορεί να γίνεται παραπομπή σε παιδικά εξωσχολικά βιβλία που αναφέρονται σε συγκεκριμένη θεματική περιοχή, προκειμένου να βρουν αντίστοιχο λεξιλόγιο, π.χ. βιβλίο με θέμα τις συγκοινωνίες, τον αθλητισμό, την τεχνολογία, τα ουράνια σώματα κ.τ.λ.
- 3.9. Εξυπακούεται ότι μπορούν να γίνουν όλα αυτά, μεταξύ άλλων.
- 3.10. Η οδηγία αυτή αφορά τη διευκόλυνση του μικρού παιδιού να γράφει έχοντας στηριγμένο κάπου το πίσω δεξιό μέρος της παλάμης (για τους δεξιόχειρες). Αν ο χώρος για το γράψιμο είναι στο κάτω μέρος του βιβλίου, το αναφερόμενο σημείο της παλάμης δεν στηρίζεται, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνει την πρώτη γραφή, τουλάχιστον. Ο χώρος αυτός της σελίδας πρέπει να καλυφθεί με οποιονδήποτε άλλον τρόπο (κείμενο, σκίτσο κ.τ.λ.).

Ερώτημα 4

4. Μπορεί να γίνεται **παραπομπή και σε μουσικά έργα** στο πλαίσιο της διαθεματικότητας;

Απάντηση στο 4^ο ερώτημα

Βεβαίως, όπως προβλέπεται στις Προδιαγραφές των Ανθολογίων, οι οποίες, ως προς το σημείο αυτό, έχουν εφαρμογή και στα εγχειρίδια.

Ερώτημα 5

5. Πώς εξασφαλίζεται ότι τα λογοτεχνικά κείμενα που θα χρησιμοποιηθούν σε μία τάξη **δεν θα χρησιμοποιηθούν και σε άλλη ή σε ανθολόγιο, αφού θα διαφέρουν οι συγγραφικές ομάδες;**

Απάντηση στο 5^ο ερώτημα

Βλέπε απάντηση του ερωτήματος 3.7.

Ερώτημα 6

6. Θα περιέχονται **κλιτικά παραδείγματα**, αν αυτό κρίνεται αναγκαίο, στο Τετράδιο του μαθητή;

Απάντηση στο 6^ο ερώτημα

Ο προβλεπόμενος «χώρος» για τα κλιτικά παραδείγματα είναι οι Ανακεφαλαιώσεις του Βιβλίου του Μαθητή. Ωστόσο, δεν αποκλείεται να περιέχονται και στο Τετράδιο, με την ευθύνη των συγγραφέων.

Ερώτημα 7

7. Στα Κριτήρια αξιολόγησης εκπαιδευτικού υλικού, σελ. 45, αναφέρεται ότι η αισθητική και η λειτουργικότητα του εικαστικού μέρους αποτελούν κριτήρια αξιολόγησης. Ωστόσο, στη Διακήρυξη Ανοικτού Δημόσιου Διαγωνισμού με κριτήριο κατακύρωσης τη συμφερότερη προσφορά για τη συγγραφή διδακτικών πακέτων για το Δημοτικό αναφέρεται ότι «είναι αναγκαίο να προσδιορίζεται το περιεχόμενο της πρωτότυπης σκισσογράφησης και η εικονογράφηση σε κενά πλαίσια που θα δείχνουν το μέγεθος της εικόνας». Θα θέλαμε να μας διευκρινίσετε αν **το δείγμα θα πρέπει να περιλαμβάνει εικαστικό μέρος ή απλώς περιγραφή αυτού.**

Απάντηση στο 7^ο ερώτημα

Είναι αναγκαίο να προσδιορίζεται το περιεχόμενο της πρωτότυπης σκισσογράφησης και η εικονογράφηση σε κενά πλαίσια που θα δείχνουν το μέγεθος της εικόνας (βλ και απάντηση στο ερώτημα 1).

Ως προς τα Μαθηματικά Α΄, Β΄ Δημοτικού:

Ερώτημα 1

1. Στις Συμπληρωματικές προδιαγραφές εκπαιδευτικού υλικού Νηπιαγωγείου και Δημοτικού Σχολείου, Παράρτημα Γ΄, τεύχος Α, στη σελίδα 108, σχετικά με το βιβλίο του μαθητή και συγκεκριμένα στο ΙΙΙ. Δομή κεφαλαίου αναφέρεται

«Προκαταβολικοί οργανωτές ποικίλης φύσης». Θα θέλαμε να μας διευκρινίσετε τι σημαίνει αυτό και πώς καθορίζεται εννοιολογικά.

Απάντηση στο 1^ο ερώτημα

Ο «προκαταβολικός οργανωτής» (advanced organizer) ή αλλιώς, «προοργανωτής» αποτελεί επιστημονικό όρο που συναντάται στην ελληνική και στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία και αφορά στον προϊδεασμό του αναγνώστη για την οργάνωση, δομή και λειτουργία των κειμένων που ακολουθούν. Οι προκαταβολικοί οργανωτές δύνανται να έχουν διάφορες μορφές και τύπους, γι' αυτό γίνεται και λόγος για «προκαταβολικούς οργανωτές ποικίλης φύσης».

Ερώτημα 2

2. Στα δείγματα γραφής των Μαθηματικών Β΄ τάξης Δημοτικού αναφέρεται ότι το θέμα προς ανάπτυξη είναι το εξής: Μετρήσεις: Τα νομίσματα. Μήκος, επιφάνεια, μάζα, χρόνος. **Θα θέλαμε να μας διευκρινίσετε αν το δείγμα γραφής έκτασης 20-30 σελίδων θα περιλαμβάνει όλα τα παραπάνω θέματα, δεδομένου ότι η ανάπτυξη όλων αυτών απαιτεί μάλλον μεγαλύτερο αριθμό σελίδων.**

Απάντηση στο 2^ο ερώτημα

Το δείγμα γραφής των Μαθηματικών της Β΄ τάξης Δημοτικού για το βιβλίο του Μαθητή θα είναι της έκτασης των 20-30 σελίδων και θα περιλαμβάνει τα θέματα (των τμημάτων του ΑΠΣ των Μαθηματικών) που προσδιορίζονται στο Παράρτημα β΄ της διακήρυξης Α.Π. 4098. Επισημαίνεται ότι δείγμα γραφής επιπλέον των βιβλίων του Μαθητή υποβάλλεται και για το βιβλίο των Δασκάλων καθώς και για το τετράδιο των ασκήσεων των μαθητών